

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Черкаського національного
університету ім. Б. Хмельницького
професор Черевко О. В.

_____ 2020р.

ПОЛОЖЕННЯ
про інституційний репозитарій
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про інституційний репозитарій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (далі – Положення) визначає основні поняття, завдання, принципи його наповнення та функціонування і регламентує основні засади управління Інституційним репозитарієм.

1.2. Інституційний репозитарій (далі – Репозитарій) – це електронний архів, який накопичує, зберігає і забезпечує довготривалий, безоплатний повнотекстовий відкритий доступ до інтелектуальних продуктів наукового, освітнього та методичного призначення, створених науково-педагогічними працівниками, співробітниками, студентами, аспірантами, докторантами Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (далі – Університет) та іншими особами згідно з цим положенням.

1.3. Інституційний репозитарій є частиною загальної електронної колекції наукової бібліотеки та складовою інтегрованої інформаційної системи Університету. Інституційний репозитарій з доменним ім'ям <http://eprints.cdu.edu.ua> має скорочену назву EPrints ChNU Repository, яка є аббревіатурою повної назви англійською мовою: Cherkassy National Unuversity Repository.

1.4. Прямі посилання на Репозитарій розміщено на головній сторінці веб-сайту Університету.

1.5. Репозитарій створено на програмно-технологічній платформі EPrints під ліцензією GNU Школи електроніки і комп'ютерних наук Університету Саутгемптона.

1.6. Адреса Репозитарію в мережі Інтернет – <http://eprints.cdu.edu.ua>

1.7. Основні терміни:

Автор – фізична особа, яка в результаті власної науково-дослідницької творчої діяльності створила інтелектуальний продукт (твір). Автори творів – це співробітники Університету, особи, що навчаються, інші особи, твори яких розміщуються в Репозитарії на умовах, зазначених у п. 1.2.

Твори – представлені в електронній формі препринти чи опубліковані результати творчої діяльності авторів.

Відкритий доступ – вільний, постійний, безоплатний доступ з дозволу правовласника для будь-якого користувача до творів, представлених у глобальній інформаційній мережі.

Виключне (виняткове) право – майнове право особи. Виключне право може належати одному або декільком фізичним чи юридичним особам (правовласникам). Правовласник може на власний розсуд дозволяти або обмежувати іншим особам використання результатів інтелектуальної діяльності.

Інтелектуальна власність – результат інтелектуальної, творчої діяльності однієї людини (автора, виконавця, винахідника) чи кількох осіб.

Депозитор – особа, яка має право розміщувати твори у Репозитарії відповідно до повноважень (адміністратор наукової бібліотеки).

Архівування – розміщення творів у Репозитарії депозитором.

Авторський договір – це угода, за якою автор передає готовий твір Університету й виконує умови, встановлені Університетом. Авторський договір може бути укладений лише шляхом приєднання автора до договору загалом.

1.7. Функціонування інституційного репозитарію здійснюється відповідно до цього Положення та чинної міжнародної, загальнодержавної законодавчої й внутрішньоуніверситетської нормативної бази, зокрема:

- Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (№32/95-ВР від 27.01.1995);
- Закону України «Про авторське право і суміжні права» (№ 3792-12 від 23.12.1993);
- Закону України "Про Національну програму інформатизації" (№ 74/98-ВР від 04.02.1998);
- Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг" (№ 851 від 22.05.2003);
- Закону України "Про захист інформації в автоматизованих системах» (№ 80/94-ВР від 05.07.1994);
- ГОСТ 7.82–2001. «Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов» (міждержавний стандарт);
- ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання;
- Положення про наукову бібліотеку імені Михайла Максимовича Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

1.8. До Положення у мотивованих випадках за наказом (розпорядженням) ректора або за рішенням Вченої ради можуть вноситися відповідні зміни.

2. ПРИЗНАЧЕННЯ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕПОЗИТАРІЮ

2.1. Основне призначення Репозитарію – накопичення, систематизація та зберігання в електронному вигляді інтелектуальних здобутків університетської спільноти, надання відкритого доступу до них засобами Інтернет-технологій, поширення цих матеріалів у середовищі світового науково-освітньої спільноти.

2.2. Мета та завдання Репозитарію:

2.2.1. Забезпечення організаційної, технічної та технологічної інфраструктури

для накопичення, надійного зберігання, вільного, безоплатного і безперешкоди доступу до наукових, освітніх та дослідницьких творів співробітників, студентів, аспірантів, докторантів Університету та інших осіб, згідно з цим Положенням.

2.2.2. Сприяння зростанню позитивного іміджу Університету та підвищенню рейтингу Університету шляхом представлення його наукових,

інтелектуальних надбань у глобальній мережі Інтернет.

2.2.3. Збільшення індексу цитування (імпакт-фактору) наукових публікацій співробітників Університету шляхом забезпечення вільного доступу до них через мережу Інтернет.

2.2.4. Розширення науково-освітнього інформаційного середовища Університету через накопичення, тривале збереження, розповсюдження та забезпечення безперервного й відкритого доступу до електронної колекції наукових досліджень співробітників Університету.

2.2.5. Інтегрування Університету до міжнародної академічної спільноти через відкритий доступ до наукових досліджень у мережі Інтернет.

2.2.6. Поповнення колекції бібліотечно-інформаційних ресурсів оригінальними електронними документами та електронними копіями друкованих видань, забезпечення їх надійного збереження.

2.2.7. Створення надійної й доступної системи обліку публікацій наукових робіт співробітників, студентів, аспірантів, докторантів Університету.

2.3. Репозитарій орієнтований на наукових, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти і виконує такі функції:

- навчальну, яка сприяє освітньому процесу;
- науково-дослідну, що забезпечує науково-дослідну діяльність;
- довідково-інформаційну, спрямовану на задоволення інформаційних запитів з різних галузей знань;
- іміджеву, орієнтовану на інформування світової академічної спільноти про здобутки Університету.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ІНСТИТУЦІЙНИМ РЕПОЗИТАРІЄМ

3.1. Загальне управління Репозитарієм здійснює Робоча група, до якої входять проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності, начальник навчально-методичного відділу, начальник інформаційно-обчислювального центру, директор наукової бібліотеки, завідувач відділу інформаційних технологій наукової бібліотеки (адміністратор Репозитарію).

3.2. Наукова бібліотека Університету є координатором та основним виконавцем процесу створення, наповнення й функціонування Репозитарію.

3.3. Технічну та програмну підтримку, працездатність програмних засобів, збереження метаданих і файлів Репозитарію забезпечує відділ інформаційних технологій наукової бібліотеки та Інформаційно-обчислювальний центр (ІОЦ), який відповідає за функціонування локальної мережі Університету.

3.4. Усі суперечливі питання щодо включення або вилучення документів із Репозитарію, їх переліку і порядку розміщення та кола осіб, які можуть розміщувати свої документи, вирішує Робоча група.

3.5. За потребою до роботи щодо розвитку та функціонування Репозитарію долучаються директори навчально-наукових інститутів, декани факультетів та завідувачі кафедр (за розпорядженням ректора або проректорів).

4. СТРУКТУРА ТА СКЛАД ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕПОЗИТАРІЮ

4.1. Інституційний репозитарій є універсальним за змістом науковим зібранням. Структура Репозитарію складається із фахових наукових, науково-методичних та навчальних видань Університету.

4.2. Тематичний склад визначається кафедрами навчально-наукових інститутів та факультетів відповідно до наукових і навчальних планів Університету. До Репозитарію можуть бути включені:

- фахові наукові періодичні видання та інші твори, які рекомендовані до друку Вченою радою Університету та / або видані при повному або частковому фінансуванні Університету;

- статті, монографії, підручники, методичні матеріали, збірники, серіальні видання, звіти про науково-дослідну роботу та матеріали науково-практичних конференцій;

- наукові публікації працівників Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, що вийшли друком в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення в Репозитарії з боку видавництва або після закінчення дії угоди автора з видавництвом;

- дисертації та автореферати дисертацій, які захищені працівниками Університету;

- повнотекстові електронні версії навчальних кваліфікаційних випускних робіт студентів;

- інші матеріали наукового, освітнього або методичного призначення за бажанням їх авторів.

4.3. За видами електронних ресурсів Репозитарій не має обмежень. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні числові дані, електронні картографічні дані, електронні версії зображень (відео, презентації), електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедіа.

4.4. Хронологічні рамки для розміщення документів в Репозитарії не встановлюються.

4.5. За рівнем доступності електронні публікації у Репозитарії можуть бути у вільному доступі або в окремих випадках за бажанням автора – в обмеженому доступі. У випадку обмеженого доступу, електронний документ користувач Репозитарію отримає лише після звернення, надісланого на електронну скриньку автора та схвальної відповіді останнього.

4.6. Розміщення матеріалів у Репозитарії вимагає заповнення адміністратором основного набору полів метаданих (описової інформації).

4.7. Використання необхідних метаданих надає користувачу безперервний доступ до архівованих робіт та забезпечує необхідною інформацією.

5. ПРИНЦИПИ НАПОВНЕННЯ ТА ПОЛІТИКА ЗМІСТУ ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕПОЗИТАРІЮ

5.1. Репозитарій – веб-орієнтована, кумулятивна та постійна база даних (цифрових копій документів), що визначена Університетом.

5.2. Репозитарій створюється за допомогою програмного забезпечення, що підтримується Протоколом Ініціативи Відкриті архіви (Open Archives Initiative) для збору метаданих, дозволяючи тим самим інтегрувати електронний репозитарій Університету в міжнародні реєстри.

5.2.1. Репозитарій поповнюється документами шляхом передачі до наукової бібліотеки електронних повнотекстових версій документів, що не мають обмежень на авторське та суміжні права.

5.2.2. Політика розміщення наукових публікацій в Репозитарії вимагає реєстрації авторів адміністратором (депозитором) наукової бібліотеки та передбачає процедуру архівування шляхом поетапного заповнення полів, які містять основний набір описової інформації (метаданих) про твір: автор (автори), назва, рік видання, анотація і ключові слова мовою оригіналу (українською), російською та англійською мовами, джерело, видавництво, організація, рік видання та файл твору.

5.2.3. Матеріали, які подає автор до наукової бібліотеки, повинні бути завершені та готові до поширення, створені в електронному вигляді в будь-якому машиночитальному форматі.

5.2.4. Репозитарій підтримує та дозволяє архівувати усі формати, в яких матеріали створюються. Для текстових документів та презентацій рекомендованим є формат .pdf. Усі інші матеріали можуть бути розміщені у зручному для поширення та повторного використання вигляді. Наукова бібліотека залишає за собою право перетворювати документи формату .doc у формат .pdf, який переважає в електронних архівах світової наукової спільноти.

5.3. Усі матеріали в Репозитарії та метадані до них знаходяться у відкритому безоплатному доступі для користувача Інтернет, де не потрібні автентифікація чи відкритий доступ. Якщо матеріал має будь-які обмеження (знаходяться під періодом ембарго, розповсюджується на ексклюзивних ліцензійних умовах), він не може бути розміщений в Репозитарії.

5.4. Репозитарій передбачає зберігання матеріалів у електронному середовищі з організацією он-лайн доступу до нього через веб-інтерфейс.

5.5. Інтерфейс електронного архіву визначений програмним забезпеченням та має стандартний перелік рубрик. У верхній частині головної сторінки розміщені функціональні форми пошуку, реєстрації та вибору мови для роботи з архівом. Фільтри для уточнення результатів пошуку в електронному архіві Репозитарію визначені за роками, темами, підрозділами (назви навчально-наукових інститутів, факультетів та окремих кафедр) та авторами наукових публікацій.

Навігація та пошуковий сервіс Репозитарію функціонують відповідно до програми EPrints.

5.6. Підтримуються всі файлові формати, в яких створені ресурси, але рекомендованими для використання в кожному з видів матеріалів є такі:

Матеріал	Назва формату	Розширення
Документ	Adobe PDF, Microsoft Word	pdf doc, docx
Презентація	Microsoft PowerPoint(демонстрація)	pps, ppsx
Таблиці	Microsoft Excel	xls, xlsx
Зображення	JPEG, PNG, GIF	jpeg, png, gif
Аудіо	MPEG Audio, WAV, MP3	mpega, wav, mp3
Відео	MPEG, QuickTime	avi, wmv
Архіви	ZIP, RAR	zipx, zip, rar

5.7. Роботи докторів, аспірантів і студентів можуть бути розміщені адміністратором (депозитором) наукової бібліотеки за наявності рекомендації наукового керівника, консультанта.

5.8. На прохання автора електронна публікація може бути вилучена з відкритого доступу Репозитарію або замінена прихованою формою повного тексту. Усі запити на відкриття та вилучення матеріалів здійснюються через адміністратора Репозитарію.

6. АВТОРСЬКЕ ПРАВО

6.1. Права та обов'язки сторін.

6.2. Відкритий доступ не відмінює норм авторського права. Особисті немайнові права автора не відчужені і зберігаються за ним незалежно від способу публікації. Виключне право на твір автор реалізує, добровільно ухвалюючи рішення про представлення своєї публікації в мережі Інтернет і підтверджуючи це у Авторському договорі в паперовому вигляді. (Додаток № 1)

6.3. Твір не може бути розміщений в електронному архіві Репозитарію, якщо він порушує права людини на таємницю її особистого та сімейного життя, завдає шкоду громадському порядку, здоров'ю та моральному стану особистості, містить інформацію, що охороняється державою.

6.4. Повнотекстові матеріали та інші цифрові дані (наповнення) не можуть бути продані або іншим способом реалізовані з комерційною метою без офіційного дозволу власників авторських прав.

6.5. Підписуючи в паперовій формі Авторський договір автор передає Університету невиключні права на використання твору на безоплатній основі:

- на внесення твору в базу даних Репозитарію;
- на відтворення твору чи його частини у електронній формі, не змінюючи її змісту;
- на виготовлення електронних копій твору для постійного архівного зберігання;
- на використання твору без одержання прибутку та на виготовлення його копій для некомерційного розповсюдження;

- на надання електронних копій твору для відкритого доступу в мережі Інтернет;
- на конвертування електронної версії наукових статей у формат, що використовується в Репозитарії.

6.6. Зміст матеріалів, розміщених в Репозитарії, не може бути змінений жодним способом та обов'язково має містити такі дані: автор (автори), назва та всі інші елементи бібліографічного опису, гіперпосилання та/або URL на сторінку оригінальних даних.

6.7. В Авторському договорі автор підтверджує, що розміщуючи роботу в Репозитарії, він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництв).

6.8. Авторським договором автор підтверджує, що на момент розміщення твору в Репозитарії лише йому належать виняткові майнові права на твір, що вони ні повністю, ні частково не передані (не відчужені), що майнові права на твір ні повністю, ні в частині не є предметом застави, судового спору або претензій з боку третіх осіб.

6.9. Автор несе всі види відповідальності перед третіми особами, що заявили свої права на твір, відшкодовує Університету всі витрати, спричинені позовами третіх осіб про порушення авторських та інших прав на твір.

6.10. У випадку, коли твір створено у співавторстві, кожний з авторів приймає умови цього договору та надає особисту згоду, розміщуючи такий твір у Репозитарії.

6.11. Автор зберігає за собою право використовувати самостійно чи передавати аналогічні права на використання твору третім особам.

6.12. Авторський договір може бути розірваний на вимогу автора, якщо він позбавляється майнових прав на твір, які мав на момент розміщення твору в Репозитарії відкритого доступу, а також якщо договір містить інші умови, обтяжливі для автора. Усі запити на відкриття матеріалів проходять через адміністратора наукової бібліотеки, який вилучає роботу з відкритого архіву.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Всі зміни і доповнення до Положення вносяться наказом ректора про внесення змін і доповнень або затвердження нової редакції Положення.

7.2. При затвердженні нової редакції попереднє Положення втрачає чинність.

Директор наукової бібліотеки, доцент

Г. М. Голиш